

Julkaistavissa torstaina 1.5.2025 kello 11.45

Muutosvarauksin

SAK:n puheenjohtaja Jarkko Eloranta
Vappujuhla Vaasan kauppatorilla kello 12

Jarkko Elorannan vappupuhe 2025

Arvoisat vapun viettäjät, hyvät toverit, bästa vänner!

Vappu on meidän kaikkien juhla: työn, oikeudenmukaisuuden ja solidaarisuuden päivä. Tänään me emme juhli vain historiaa, vaan myös yhteistä tahtoa ja voimaa rakentaa parempaa tulevaisuutta kaikille työntekijöille.

Första maj är en fest för oss alla: en dag av arbete, rättvisa och solidaritet. Idag firar vi inte bara historien, utan också den gemensamma viljan och styrkan att bygga en bättre framtid för alla arbetare.

Viime vapusta tähän vappuun on työmarkkinoilla tapahtunut enemmän kuin vuosikymmeniin. Orpon-Purran hallitus on syöksynyt täyttä vauhtia romuttamaan suomalaista sopimussyhteiskuntaa ja sopimisen kulttuuria. Sosiaaliturvaa on heikennetty, työsuhdeturvaa rapautettu, lakko-oikeutta rajoitettu ja paikallisen sopimisen kaapuun kätkeytyä työnantajan yksipuolisia saneluoikeuksia ujutetaan nyt työpaikoille.

Työriitalain muutoksilla on isketty suoraan sovittelujärjestelmän tasapuolisuuteen. Oikeistohallituksen operaatio on alusta lähtien ollut kylmäverinen. Ensin viedään lakko-oikeus ja sen jälkeen käydään työntekijöiden ja heidän ammattiyhdistystensä kimppuun viemällä etuja ja oikeuksia.

Lainvalmistelun kivijalaksi ja politiikan teon pohjaksi hallitus on valinnut elinkeinoelämän toiveiden tynnyrin. Tämä hallitus on puhdasverinen elinkeinoelämän bulvaani, jota ei kiinnosta isänmaan asia, vaan yritysten asia ja kaverikapitalismi.

Työntekijän ääntä ei ole haluttu kuulla: ei kutsuttu neuvottelupöytään, ei kysytty työpaikan arjesta eikä kuunneltu kokemuksen syvää rintaääntä. Työntekijälle on jäänyt vain kuuntelijan rooli, kun työnantaja sanelee. On selvää, että tällaisessa ”vuoropuhelussa” puhuu vain toinen ja toinen joutuu ottamaan vastaan. Tätä me emme voi hyväksyä.

Orpon joukko eli maan hallitus puhuu kauniisti työelämän uudistamisesta, työntekijöiden kuulemisesta, yhteistoiminnasta, hyvinvointivaltion pelastamisesta ja muusta mukavasta ja pörröisestä. Mutta kansalaiset eivät tämä sumutusta niele.

Mieleeni tulee mukaillen lainata ex-pääministeri Lipposta ja todeta, että näkeehän sen sokea-Reettakin, että hallitus haluaa romuttaa suomalaisten työehtosopimukset, hyökätä ammattiyhdistysliikkeen kimppuun ja kurjistaa julkiset hyvinvointipalvelut. Sellaista siirappia ei

hallitus pysty omille tekosilleen valuttamaan, etteikö hapan, katkera, sinimustanpuhuva tarkoitusperä paljastuisi.

Hyvät kuulijat!

Hallituspuolueet voittivat vaalit lupaamalla pysäyttää valtion velkaantumisen. Säätytalolla vannottiin verivalat homman hoitamiseksi. Osa velkaantumisen taittamisesta piti hoitaa menoleikkauksilla ja osa työllisyyden kohenemisen avulla. Säästöjä tehtiinkin miljarditolkulla lähinnä sosiaaliturvaan, kuten ansiosidonnaiseen työttömyyspäivärahaan ja asumistukeen, aikuiskoulutustukea unohtamatta. Myös julkisista palveluista on leikattu. Hallitus myös uskoi, että leikkaukset ja heikennykset lisäävät työllisyyttä 100 000 uudelle työllisellä.

Mikä on lopputulos? Valtion velka kasvaa ennätystahtia, julkisen talouden alijäämä on ennätystasolla, työttömyys ennätyskorkealla, talouskasvu nollassa. Hallitus on epäonnistunut totaalisesti julkisuuteen kertomissaan tavoitteissaan. Täydellinen haaksirikko, ei edes mahalasku, vaan nokka edellä syvälle turpeeseen. Orpon hallitus on ennätysten hallitus, mutta kielteisten ennätysten kabinetti.

Hallituksen epäonnistumisesta maksavat kovaa hintaa tavalliset suomalaiset työntekijät, työttömät ja lapsiperheet. Toimeentulovaikkeudet ovat lisääntyneet, duunariköyhyys kasvaa, taloudellinen ahdinko leviää, asunottomien määrä on kasvussa, hädät lisääntyvät. Lista voisi jatkaa ja jatkaa, mutta viesti on sama. Tämä hallitus luo taloudellista, sosiaalista ja yhteiskunnallista eriarvoisuutta ja eriseuraisuutta tavalla ja määrällä, jota Suomessa ei ole nähty vuosikymmeniin.

Vanliga finska arbetstagare, arbetslösa och barnfamiljer betalar ett högt pris för regeringens misslyckande. Svårigheterna att få ekonomin att gå ihop har ökat, fattigdomen ökar, den ekonomiska nöden sprider sig, antalet hemlösa ökar. Listan kan göras hur lång som helst, men budskapet är detsamma. Orpos regering skapar ekonomisk, social och samhällelig ojämlikhet på ett sätt och i en omfattning som inte har setts i Finland på årtionden.

Hallituksen aloittaessa puhuttiin velkalaivasta. Ja ainahan poliitikot viljelevät tarinaa samassa veneessä olemisesta, mutta Orpon joukon tekemisiä listatessa tulee mieleen Jussi Raittisen laulun sanat "Kaikkihan me samassa veneessä ollaan, vaikka järjestys on saatu tähänkin jollaan; toiset soutaa ja toiset vähän melalla avittaa. Kalansaaliskin jaetaan, vaikkei ihan tasan, saa soutajat perkuujätteitä kasan, sillä solidaarisuuttahan Suomessa tarvitaan." Taitaisi Jussi tuolta pilvenreunalta todeta nykymentä sen, että soutajat eivät saa edes perkeitä enää.

Massiivisten leikkausten lisäksi hallitus runnoi läpi rajun työelämän oikeudenmukaisuuden ja tasavertaisuuden romutuspaketin lähtien lakko-oikeiden heikentämisestä, paikallisen sopimisen vapauttamisesta aina yhteistoiminnan heikentämiseen työpaikoilla. Työllisyydellä näitäkin heikennyksiä perusteltiin, mutta tarkoitusperät taisivat kuitenkin olla jotain ihan muuta.

Ankarimpien leikkausten jälkeen ja todettuaan niiden toimimattomuuden hallitus jatkoi valtion velan taittamista veronkiristyksillä vuonna 2024. Yleistä arvonlisäveroa korotettiin, lääkkeiden arvonlisäveroa korotettiin ja ansiotuloverotuksessa solidaarisuusveron alarajaa laskettiin. Myös uusia leikkauksia tehtiin. Joku saattoi vielä tuolloin uskoa, että hallitus oli kohtalaisen tosissaan tasapainottamassa julkista taloutta.

Mutta nyt talvella ja keväällä kaikki muuttui. Elinkeinoelämän tilaamat työelämäheikennykset ja sosiaaliturvaleikkaukset oli saatu joko voimaan tai valmisteluun. Elinkeinoelämän lobbarit näkivät hetkensä tulleen ryhtyä edistämään pitkään toivomiansa veronalennuksia. Veronalennukset toisivat lisää rahaa firmojen kassaan ja hyvätuloisten kukkaroihin. Samalla julkisen talouden tulopohjan kaventuessa olisi jatkossa mahdollista ajaa läpi entistä suurempia julkisten palvelujen leikkauksia ja julkisen sektorin supistamista. Elinkeinoelämän pitkään hellimiä tavoitteita nekin.

Tämä oikeistohallitusten talouspolitiikan paha kierre on nähty ja koettu muualla maailmassa jo aikaisemmin. Hyvinvointivaltiota, julkista sektoria pidetään liian suurena ja kalliina. Julkisen talouden tasapainottamiseksi on tehtävä leikkauksia julkisiin palveluihin ja sosiaaliturvaan. Tämän jälkeen tehdään massiiviset veronkevennykset yrityksille, pääoman omistajille ja hyvätuloisille. Ja taas julkinen talous on vaikeuksissa, alijäämät kasvavat, talouden tarkkailuluokat ja IMF:n salkkumiehet uhkaavat itsenäisyyttämme, ja jotta näiltä vitsauksilta vältytään, on pakko leikata julkisia menoja lisää kovalla kädellä.

Taas leikkurissa ovat palvelut ja sosiaaliturva. Tätä kierrettä jatketaan hallituskaudesta toiseen ja yllättäen hyvinvointivaltio on kadonnut, vaikka se piti pelastaa. Julkinen talous on edelleen kuralla, vaikka julkiset palvelut on alasajettu ja yksityistetty, taloudellisista turvaverkoista on vain paulat jäljellä. Oikeistohallitusten hyvinvointipolitiikka on yritysten ja yhteiskunnan kermahyllyn hyvinvoinnista huolehtimista.

Hyvät kuulijat!

Hallitus on poistamassa työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeuden. Eli käytännössä hallitus kiristää palkansaajan verotusta, jotta voi sitten keventää palkansaajan verotusta. Hölmöläisen peiton jatkamista.

Verovähennyksen poistaminen heikentää taloudellisia kannustimia liittyä ammattiliittoon tai työnantajajärjestöön. Tämä johtaa järjestäytymisasteen laskuun ja sitä kautta kollektiivisen sopimisen rapautumiseen. Tästä on ulkomaisia kokemuksia. Verovähennyksen palauttaminen lisää järjestäytymistä.

Tämä hallitus ei halua järjestäytyneitä työmarkkinoita, ei työehtosopimusten turvaa palkansaajille, vaan hajautuneet työmarkkinat, joissa vahvemman ääni kuuluu ja käskee. Ja vahvempi osapuoli työmarkkinoilla on työnantaja.

Työmarkkinoilla on edessä monta vaativaa muutosta. Talous haastaa, se on nähty ja koettu. Teknologinen muutos ja murros kiihtyy. Ilmastonmuutoksen torjunta ja vihreän siirtymän edistyminen ja edistäminen tuovat uudistuksia. Työurat pitenevät, entistä varttuneemmat jatkavat työelämässä ja kansainvälisiä osaajia on työpaikoilla entistä enemmän. Näiden ilmiöiden haltuunotto vaatii hyvää vuoropuhelua työntajien ja työntekijöiden välillä.

Järjestäytyneestä vuoropuhelusta ja työmarkkinoista hyötyvät niin työnantajat kuin työntekijätkin. Tämä tunnustetaan laajasti muun muassa Euroopan tasolla. Mutta Suomessa ahdasmielinen ja menneessä elävä hallitus rikkoo työmarkkinasuhteita, runnoo vahvemman käskyvaltaa työpaikoille ja työmarkkinoille.

Tämä hallitus ei näe työntekijöitä ja heitä edustavia ammattiliittoja kumppaneina ja yhteistyön tekijöinä, vaan rakentaa jatkuvasti vastakkainasettelua ja luo eripuraa työmarkkinoilla. Näistä

lähtökohdista työmarkkinoiden uusien haasteiden haltuunotto on vaikeaa. Ei ihme, jos tuottavuus ei kasva, ei ihme, jos innovaatiointo ja motivaatio laskevat. Epäilyksen ja eripurannan ilmapiirissä ei hyvä kasva.

Työelämän tulevaisuuden tarpeiden lisäksi on todettava se itsestäänselvyys, että työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ovat perustellusti tulonhankkimismenoja, eikä vähennysoikeuden poistoa tule toteuttaa. Ammattiyhdistysliike neuvottelee palkankorotukset ja työehtojen parannukset sekä torjuu työnantajan työehtoheikennykset. Jos tämä toiminta ei ole tulonhankkimista, niin mikä sitten on.

Vetoan vahvasti pääministeriin. Olkaa palkansaajien puolella, olkaa järjestäytyneiden työmarkkinoiden puolella, vaalikaa pohjoismaista työmarkkinamallia ja perukaa päätöksenne ay- ja työnantajajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeuden poistosta.

Jag riktar en stark vädjan till statsministern. Stå på löntagarnas sida, stå på den organiserade arbetsmarknadens sida, värna om den nordiska arbetsmarknadsmodellen och riv upp ditt beslut att slopa avdragsrätten för medlemsavgifter för fackförbund och arbetsgivare.

Suomi tarvitsee nyt yhtenäisyyttä ja yksituumaisuutta, instituutioita ja rakenteita, jotka vahvistavat yhteiskuntaamme. Työmarkkinajärjestöt ja -järjestelmä on sitä ollut. Ne ovat tukeneet ja vahvistaneet yhteiskuntaa, yhteiskuntarauhaa, taloudellista toimeliaisuutta, kun Suomi on ollut pahoissa ja todella pahoissa paikoissa. Älkää romuttako tätä sopimisen supervoimaa, vaan vahvistakaa sitä.

Hyvät kuulijat!

Syksyllä alkanut ja edelleen jatkuva neuvottelukierros käynnistyi tilanteessa, jossa oli valmiiksi tarve kunnollisille palkankorotuksille: ostovoimakuopan kurominen umpeen ei enää voi odottaa. Hallituksen leikkauslistan ohella eri aloilla on myös omat työehtojen kehittämistarpeensa. Monilla aloilla työehtojen kehittämisvelkaa on päässyt kertymään useiden neuvottelukierrosten ajan.

Samaan aikaan hallituksen työelämäheikennykset ovat hankaloittaneet neuvotteluja kautta linjan. Neuvottelupöydissä on jouduttu puolustamaan jo olemassa olevia ehtoja. Lisäksi on pyritty nostamaan työehtosopimusten taso edes nykyisen lainsäädännön tasolle.

Tähän kaikkeen vastaukseksi SAK:n jäsenliitot yhdistivät voimansa. Syksyllä 2024 käynnistynyt neuvottelurupeama on toteutettu tiiviissä liittokoordinaatiossa tunnuslauseella #VoitollaTyöhön. Tämä tarkoittaa yhteistä valmistautumista, yhteisiä toimintatapoja ja yhteistä tahtoa taata kaikille oikeudenmukaiset työehdot.

Pitkän väännön ja kovien työtaistelujen jälkeen Teollisuusliitto sai solmittua pääavauksen työmarkkinoille. Kolmevuotiset sopimukset tuovat lähes 8 prosentin palkankorotukset. Sopimuksen aikaansaaminen oli todella vaikeaa ja työnantajien asenne erityisen nuivaa.

Työnantajat kauhistelivat tavan mukaan palkkapyyntöä, mutta vaikutti siltä, että ay-liikkeen keskinäinen koordinaatio hiersi työnantajia myös melkoisesti. Toivottavasti pääsevät tästä ahdistuksesta eroon, sillä työntekijäpuolen yhteenpelaaminen jatkuu myös tulevaisuudessa ja sen on jatkuttava, sillä muuta vaihtoehtoa pärjätä työnantajien koventuvalle linjalle ei ole. Palkansaajat pärjäävät, jos pelaavat yhteen.

Työnantajien tavoite on hajottaa palkansaajien yhteistä rintamaa, mutta siihen ansaan ei pidä langeta. Päinvastoin on tiivistettävä yhteistyötä niin SAK:n sisällä kuin toivottavasti myös eri keskusjärjestöihin kuuluvien liittojen kesken. Kaikilla kolmella keskusjärjestöllä ja niiden jäsenliitoilla on omat tapansa ja kulttuurinsa työehtosopimusneuvotteluissa, mutta niiden ei pidä estää sitä kaikkein tärkeintä tavoitetta eli parempaa pärjäämistä työnantajien kanssa käytävissä neuvotteluissa.

Palkansaajien hyvä ja tiivis yhteistyö tuotti hienon tuloksen tammikuussa. Silloin sovimme työnantajien kanssa eläkejärjestelmän uudistamisesta ilman etuusheikennyksiä. Palkansaajien tiiviillä yhteistyöllä on varmasti enemmän saavutettavissa kuin menetettävissä. Uskallusta yhteiseen tekemiseen tarvitaan ja toivottavasti sitä myös löytyy.

Hyvät kuulijat!

Jos kotimaassa tuntuu välillä meno painajaiselta tai harhaiselta valveunelta, niin maailmalla tilanne on vielä uskomattomampi ja monin tavoin vaarallisempi. Sekä turvallisuuspoliittisesti, talous- ja kauppapoliittisesti että demokratian kannalta.

Maailmassa suurvaltakamppailu kovenee ja sääntöperäinen maailmanjärjestys hapertuu. Vahvemman laki vallitsee ja Ukrainassa näemme sen karuimmillaan ja kauhistuttavimmillaan. Suomen ja Euroopan on jatkettava Ukrainan tukemista ja pidettävä samalla tiukasti kiinni omista arvoistaan, kuten demokratiasta, oikeusvaltiosta, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta ja ay-oikeuksien ylläpitämisestä.

Näemme myös sen, mitä demokratialle tarkoittaa valtavien omaisuuksien keskittyminen harvojen käsiin – demokratia murenee, oikeusvaltio horjuu, kansalaisten luottamus politiikkaan putoaa pohjamutiin, vahvan johtajan kaipuu vahvistuu.

Tuloerojen kasvu, yhteiskunnallinen toivottomuus ja näköalattomuus ruokkivat oikeistopopulismia ja autoritäärisyyttä. Seuraamme Yhdysvaltojen tapahtumia ja kehitystä, jos ei tunneittain niin ainakin päivittäin. Demokratia ja oikeusvaltio rutisevat uuden hallinnon ankarassa paineessa. Ay-liikettä ja järjestäytyneitä työntekijöitä ajetaan ahtaalla. Tätä kehitystä me emme halua Eurooppaan emmekä Suomeen.

I Finland inger valresultatet hopp. Folket fördömde regeringens politik. Valresultatet blev en fullständig kollaps för regeringen. Den högra vinden förvandlades till en röd våg. En finländsk arbetstagare förstår vem som står på hans sida. Det är inte den här regeringen. Finländarna vill ha en rättvis och människoorienterad politik, inte sjunga ut näringslivets önskemål.

Suomessa kunta- ja aluevaalien tulos antaa toivoa. Kansa on puhunut ja hallituksen politiikka on saanut tuomionsa. Vaalien tulos oli hallitukselle täydellinen romahdus, eikä sitä pysty kaunistelemaan. Sinumusta oikeistopuhuri muuttui punaiseksi aalloksi. Suomalainen työntekijä ymmärtää, kuka hänen puolellaan seisoo, eikä se ole tämä hallitus. Suomalaiset haluavat oikeudenmukaista, ihmisläheistä politiikkaa, eivät elinkeinoelämän toivelaulujen laulamista.

Hyvät toverit, bästa kamrater!

Nyt jos koskaan tarvitsemme vahvaa ja väkevää ay-liikettä. Tarvitsemme liikettä, joka puolustaa työntekijöitä, heikompia ja oikeudenmukaisuutta.

Muistakaa: meidän vahvin aseemme ei ole lakkomoukari, vaan yhteinen tahtomme ja äänemme. Annetaan sen kuulua, tänään, huomenna, tulevina viikkoina ja kuukausina. Sanelusta sopimiseen, epäluottamuksesta luottamukseen ja harvojen suosimisesta kaikkien hyvinvointiin. Sitä kohti, hyvät ystävät, vakaasti ja päättäväisesti.

Oikein hyvää vappua ja toiveikasta kevättä teille kaikille! Kiitos!

Glad valborg och en hoppfull vår till er alla! Tack!